

ne, omogućuje „materijalni“ i „duhovni“ rad kao naročite, posebne radove kao što je (ne vremenski, nego logički-transcendentalno) pred-uvjet i temelj mogućnosti njihove diobe baš prema svojoj totalnosti, jedinstvenosti, jedinosti, uniformnosti, istovjetnosti, samomoći⁶¹.

Na mjesto filozofije kao apsolutne samosvijesti apsoluta, ne stupa antropologija⁶², još manje socijalna teorija (na primjer: takozvana „kritička teorija društva“ kao bastard iz odnosa filozofije povijesti i sociologije), najmanje obične u pozitivističkom duhu shvaćene znanosti, nego ponajprije predmetno različita, u svojoj „metodičkoj“ i „metodologijskoj“ biti jedna Znanost. K. Marx kaže: „sama povijest je *zbiljski* dio *prirodne povijesti*, bivanje prirode čovjekom. Prirodna znanost će kasnije isto tako pod sebe subsumirati znanost o čovjeku kao što će znanost o čovjeku prirodnu znanost: bit će to jedna znanost (rukopisi iz 1844) (MEW Ergän., Erster T., str. 544). Nakon navodnog posvemašnjeg prijeloma i prekida s ranijim shvaćanjima, na primjer po L. Althusseru,⁶³ isto se kaže u „Die deutsche Ideologie“ (1845—1846) (MEW 3, Dietz, Berlin 1959, str. 18: „Wir kennen nur eine einzige Wissenschaft, die Wissenschaft der Geschichte . . . etc.“).

---

slobodno dovoljno približno staviti pojam rada . . .“ (str. 13).

⁶¹ Usporedi *Fr. Engels*, *Von der Autorität* (pis. 1872—73), MEW 18, Dietz, Berlin 1962, str. 305. i sl.

⁶² Usporedi, na primjer, *J. P. Sartre*, *Critique de la raison dialectique*, Gallimard, Paris 1960, gdje se traži konstituiranje strukturalne i historijske antropologije kao pretpostavke filozofije društva i povijesti u marksističkom smislu.

⁶³ Usporedi *L. Althusser*, *Pour Marx*, Maspero, Paris 1966, str. 19—20, 25, 28—29, 233—238; za klasifikaciju i subdiviziju Marxovih djela usp. str. 27.